

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 98/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Mgr. Otom Salokym, advokátom, Hlavná 94, Prešov, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 1Ek/1475/2020 z 27. mája 2021 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 1Ek/1475/2020 z 27. mája 2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 1Ek/1475/2020 z 27. mája 2021 **z r u š u j e a v e c m u v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Banská Bystrica **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **384,08 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 11. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením okresného súdu o jej návrhu na zastavenie exekúcie. Napadnuté uznesenie

žiada zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Napokon žiada finančné zadostučinenie 5 000 eur.

II.

2. Rozhodcovským rozsudkom z 27. decembra 2016 bola sťažovateľka ako dlžník zaviazaná zaplatiť žalobcovi ako veriteľovi [REDAKOVANÉ] eur s príslušenstvom ako nárok na vrátenie úveru s príslušenstvom z uzavretej zmluvy o úvere. Žalobca sa následne návrhom na vykonanie exekúcie domáhal od sťažovateľky vymoženiu tejto pohľadávky na základe rozhodcovského rozsudku. Okresný súd vydal 19. mája 2020 poverenie na vykonanie exekúcie.

3. Sťažovateľka sa návrhom z 3. novembra 2020 domáhala zastavenia exekúcie z dôvodu, že úver bol spotrebiteľský a exekučný titul neobstojí, keďže rozhodcovský rozsudok bol vydaný na základe neplatnej rozhodcovskej zmluvy. Sťažovateľka tvrdila, že zmluvu o revolvingovom úvere uzavrela ako spotrebiteľ, nemala úmysel získať úver na podnikanie, ale kvôli zvýšeným nákladom na liečbu syna. Sťažovateľka poukázala na to, že nemala záujem o uzavretie rozhodcovskej zmluvy, no bez nej by jej žalobca úver neposkytol. Sťažovateľka dodala, že zmluva odporovala dobrým mravom, pretože jej bol poskytnutý úver iba [REDAKOVANÉ] eur a zvyšok [REDAKOVANÉ] eur je úrok.

4. Návrh sťažovateľky na zastavenie exekúcie okresný súd uznesením vyššieho súdneho úradníka zo 14. januára 2021 zamietol, čo odôvodnil tým, že rozhodcovská zmluva bola uzavretá platne a založila právomoc rozhodcovského súdu konať a rozhodnúť spor medzi žalobcom a sťažovateľkou. Preto je rozhodcovský rozsudok riadnym exekučným titulom. K námietkam sťažovateľky dodal, že tieto jej boli známe už pred vydaním exekučného titulu a mala ich namietať priamo žalobcovi alebo v rozhodcovskom konaní. Uzavrel, že nečinnosť v základnom konaní nie je možné nahradiť v exekučnom konaní.

5. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť, ktorou namietala, že súd sa nezaoberal zákonnosťou exekučného titulu. O sťažnosti sťažovateľky rozhodol okresný súd napadnutým uznesením tak, že sťažnosť sťažovateľky zamietol. Okresný súd sa stotožnil s uznesením vyššieho súdneho úradníka, keďže medzi žalobcom a sťažovateľkou šlo o obchodnoprávny, a nie spotrebiteľský vzťah. Takisto rozhodcovský súd viedol konanie ako nespotebiteľské. Okresný súd dodal, že nebolo preukázané, že by sa sťažovateľka v základnom konaní bránila, a podanú žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku zobrala späť, čo viedlo k zastaveniu konania. Okresný súd zdôraznil, že exekučný súd nemôže vykonávať prieskum platnosti rozhodcovskej zmluvy a zaoberať sa otázkou právomoci rozhodcovského súdu, pretože takouto právomocou nedisponuje.

III.

6. Podľa sťažovateľky okresný súd pri posudzovaní charakteru úveru a rozhodcovského rozsudku postupoval arbitrárne, keď dospel k tomu, že nie je oprávnený skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy. Tento záver je podľa sťažovateľky v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie, najvyššieho a ústavného súdu. Sťažovateľka uviedla, že tým, že okresný súd sa odmietal zaoberať jej argumentmi o tom, že úver jej bol poskytnutý ako spotrebiteľke, a následne odmietol preskúmať rozhodcovskú zmluvu, ktorá má za následok materiálnu nevykonateľnosť exekučného titulu, porušil jej základné práva.

7. Priznanie finančného zadost'učinenia s'ťažovateľka odôvodnila pocitmi frustrácie a nedôvery v právny štát a v súdne inštitúcie, ktoré ignorujú judikatúru a vystavujú ju útrapám prameniaticim z finančnej neistoty, v ktorej sa v dôsledku exekúcie nachádza. Poukazuje na to, že suma pôvodne priznaná rozhodcovským rozsudkom v dôsledku exekúcie vzrástla o takmer ■■■■ eur, hoci poskytnutý úver bol ■■■■ eur.

8. Okresný súd sa k ústavnej s'ťažnosti vyjadril tak, že s'ťažovateľka bola v čase uzavretia zmluvy so žalobcom oprávnená na podnikanie, a preto mohlo dôjsť k vzniku obchodnoprávneho vzťahu. Poukázal na to, že s'ťažovateľka peniaze prevzala a použila ich v rozpore s dojednaným účelom. To, že úver brala na zabezpečenie prevádzkových nákladov, no s úmyslom použiť ich na súkromné účely, nemá požívať právnu ochranu. Okresný súd uviedol, že vyhodnocoval dôkazy, ktoré smerujú k vyjadreniu s'ťažovateľky o tom, že úver brala ako spotrebiteľ, no posúdil ich ako účelové. Pokiaľ sa nimi chcela s'ťažovateľka brániť, mala ich použiť v rozhodcovskom konaní a v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku. To však neurobila, a preto sú podané oneskorene. Okresný súd dodal, že celá ústavná s'ťažnosť, ako aj obrana s'ťažovateľky v konaní o návrhu na zastavenie exekúcie je smerovaná na podmienky a princípy, ktoré sa týkajú ochrany spotrebiteľa a k ich aplikácii môže dôjsť vtedy, keď je posudzovaný vzťah vyhodnotený ako spotrebiteľský. Rozhodnutie však vychádza zo záveru, že vzťah medzi s'ťažovateľkou a žalobcom bol obchodnoprávny, a preto bol následne aplikovaný prístup o tom, že exekučný súd nie je oprávnený sám riešiť otázku právomoci rozhodcovského súdu v nespotebiteľskej veci.

9. Okresný súd žiada, aby ústavný súd vyjadril stanovisko k právnej otázke stanovenia hranice rozsahu prieskumu exekučného súdu pri fyzických osobách – podnikateľoch z pohľadu aplikácie noriem na ochranu spotrebiteľa, keď vzniká otázka, či má exekučný súd ísť do materiálneho prieskumu a vykonávať dôkazy tak, ako by to urobil súd v základnom konaní. Rovnako je otázne, či je možné prihliadať na skôr nenamietané skutočnosti tvrdené až vo vykonávacom konaní, osobitne či má okresný súd v exekučnom konaní skúmať vôľu strán pri dojednávaní zmlúv, a ak áno, v akom rozsahu a či len pri rozhodcovských rozsudkoch alebo aj pri platobným rozkazoch.

IV.

10. Ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov aplikujúcich právo na úrovni zákonných noriem. Všeobecné súdy sú však povinné aplikovať zákon v súlade s ústavou a ústavnými princípmi. Pokiaľ výklad jednoduchého práva je v rozpore s ústavou a ústavnými princípmi, ústavný súd je nielen oprávnený, ale aj povinný zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov. Ústavný súd je oprávnený zasiahnuť len vtedy, ak by konanie alebo rozhodovanie všeobecných súdov bolo zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (I. ÚS 24/00, I. ÚS 15/01, III. ÚS 53/02, II. ÚS 348/08, I. ÚS 301/06, I. ÚS 88/07, III. ÚS 153/2020).

11. Okresný súd, vychádzajúc z návrhu s'ťažovateľky, v namietanom rozhodnutí aplikoval § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku, podľa ktorého exekúciu zastaví, ak sú tu iné skutočnosti, ktoré bránia vymáhateľnosti exekučného titulu. Podľa literatúry (TOMAŠOVIČ, M. In: ŠTEVČEK, M, KOTRECOVÁ, A., TOMAŠOVIČ, M, MOLNÁR, P. Exekučný poriadok. 3. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 355 – 358.) inou skutočnosťou, ktorá bráni vymáhateľnosti exekučného titulu, je akákoľvek právna skutočnosť, ktorá z hmotnoprávneho alebo z procesnoprávneho hľadiska bráni vymáhateľnosti exekučného titulu a takouto inou skutočnosťou môže byť aj ktorákoľvek

skutočnosť uvedená v § 53 ods. 3 Exekučného poriadku, ktorý upravuje dôvody zamietnutia návrhu na vykonanie exekúcie.

12. Medzi stranami exekučného konania bolo nesporné, že rozhodcovský rozsudok bol vydaný v nespotebiteľskom rozhodcovskom konaní a rozhodcovský súd vychádzal z platnosti rozhodcovskej zmluvy a z toho, že vzťah medzi žalobcom a sťažovateľkou nemá spotrebiteľský charakter. Rovnako je zrejmé, že sťažovateľka argumentáciu o tom, že jej vzťah je spotrebiteľský a v rozhodcovskom konaní neboli zohľadnené neprijateľné zmluvné podmienky, vzniesla až v návrhu na zastavenie exekučného konania. Z § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku vyplýva, že exekučný súd návrh na vykonanie exekúcie zamietne, ak bol exekučný titul vydaný v konaní, v ktorom nebolo možné namietať alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, a existencia neprijateľnej podmienky má vplyv na vymáhaný nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.

13. Z § 61k ods. 1 písm. d) v spojení s § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku teda vyplýva, že exekučný súd je povinný skúmať charakter konania, ktoré predchádzalo vydaniu exekučného titulu, keď sa musí zaoberať tým, či šlo o konanie, v ktorom bolo možné namietať alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky. Okresný súd námietky sťažovateľky vo vzťahu k norme obsiahnutej v § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku vôbec neskúmal a s argumentáciu sťažovateľky sa vysporiadal konštatovaním, že exekučný titul už nemožno v exekučnom konaní za žiadnych okolností skúmať. Takáto úvaha zjavne opomína § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku, podľa ktorého pred rozhodnutím o návrhu na zastavenie exekúcie je exekučný súd povinný skúmať, či exekučný titul bol vydaný v konaní, v ktorom nebolo možné namietať alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky, ktoré majú vplyv na vymáhaný nárok, ktorý vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou. Úvaha okresného súdu je bez akékoľvek vzťahu k rozhodujúcemu ustanoveniu zákona, keďže v nej absentuje prieskum toho, či sťažovateľka uzavrela spotrebiteľskú zmluvu, či vymáhaný nárok vychádza z neprijateľných zmluvných podmienok a či v konaní bolo možné preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky. Nedostatok úvahy k aplikácii rozhodného ustanovenia zákona je vyplnený konštatovaniami o tom, že Exekučný poriadok taxatívne vymenúva dôvody, pre ktoré súd exekúciu zastaví s následným vymenovaním dôvodov na zastavenie exekúcie, a že dôvody na zastavenie exekúcie sa nemôžu týkať okolností, ktoré nastali pred vydaním exekučného titulu.

14. Okresný súd opomenutím § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku zákona rezignoval na dôsledné zistenie skutočností rozhodných pre posúdenie toho, či bol vzťah sťažovateľky a žalobcu založený na spotrebiteľskej zmluve, keď rozhodujúcou námietkou sťažovateľky bolo to, že nespotebiteľský charakter jej zmluvy, ktorý sa prejavil v nespotebiteľskom rozhodcovskom konaní, bol výsledkom účelovej, žalobcom vyvolanej simulácie v zmluve o úvere. Z uvedeného plynie záver, že okresný súd pri rozhodnutí o návrhu sťažovateľky opomenul aplikovať rozhodujúcu právnu normu, keď z hľadiska skutkového nepreskúmal to, či sťažovateľka pri uzavieraní zmluvy so žalobcom mala postavenie spotrebiteľky, teda či o úver žiadala v rámci alebo mimo predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (§ 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka). Nedostatok použitia tejto rozhodujúcej normy preto spôsobuje arbitrárnosť ústavnou sťažnosťou namietaného rozhodnutia a porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy bolo napadnuté rozhodnutie okresného súdu, ktorým boli porušené základné práva sťažovateľky, zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. V tomto konaní sa okresný súd musí dokazovaním vysporiadať s charakterom vzťahu sťažovateľky a žalobcu podľa zmluvy o úvere. Rozhodnou skutočnosťou nie je len to, či sťažovateľka je alebo bola podnikateľkou, ale to, či pri uzavieraní a plnení zmluvy konala v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Pri tomto hodnotení okresný súd nie je viazaný údajom v uzavretej zmluve, no v nadväznosti na tvrdenia sťažovateľky sa dokazovaním musí vysporiadať s tým, za akých skutkových okolností bola zmluva uzavretá. Ak by si žalobca svoj nárok uplatnil nie v rozhodcovskom konaní, ale žalobou v základnom konaní, musel by sa všeobecný súd s takýmito tvrdeniami sťažovateľky vysporiadať a dokazovanie zamerať v súlade s procesnými normami, ktoré slúžia na ochranu slabšej strany a z ktorých vo vzťahu k dokazovaniu vyplýva, že súd môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhol, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Pre rozhodnutie v exekučnej veci sťažovateľky je nevyhnutné vykonanie takých dôkazov, z ktorých vyplynie to, či zmluva bola alebo nebola uzavretá v súvislosti s podnikateľskou činnosťou sťažovateľky. Prípadný záver o tom, že vzťah žalobcu a sťažovateľky je spotrebiteľský, potom musí viesť k tomu, že okresný súd bude musieť posúdiť to, či v konaní, v ktorom bol vydaný exekučný titul, bolo možné namietať alebo preskúmať neprijateľné zmluvné podmienky a či existencia neprijateľnej podmienky má vplyv na vymáhaný nárok. Rámcom prieskumu sťažovateľkou namietaného exekučného titulu je teda doteraz okresným súdom skutkovo a právne neaplikovaný § 53 ods. 3 písm. e) Exekučného poriadku, z ktorého jasne vyplýva primárna požiadavka prieskumu toho, či ide o spotrebiteľský vzťah a následná požiadavka prieskumu procesných parametrov konania, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodcovského rozsudku v spojení s prieskumom prítomnosti neprijateľných zmluvných podmienok a ich vplyvu na vymáhaný nárok.

16. Vo vzťahu k námietke porušenia základného práva vlastníť majetok a práva na pokojné užívanie majetku z ústavnej sťažnosti nemožno identifikovať, ako malo byť namietaným uznesením zasiahnuté do týchto práv sťažovateľky. Z pocitov frustrácie a nedôvery sťažovateľky nevyplýva, že by bolo v dôsledku pretrvávajúcej exekúcie do týchto práv zasiahnuté, keď po zrušení namietaného rozhodnutia okresný súd znova rozhodne o jej návrhu na zastavenie konania. Preto je námietka porušenia práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového dohovoru nedôvodná.

17. Rovnako so sťažovateľkou tvrdených pocitov frustrácie a nedôvery z nesprávneho rozhodnutia nemožno vyvodiť to, že je dôvod na to, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy. Sťažovateľka je zrejme v stave právnej neistoty, ktorá bola nastolená nielen tým, akú zmluvu uzavrela, ale aj tým, že táto právna neistota nebola odstránená, keď sťažovateľka nevytrvala vo svojej žalobe, ktorej výsledkom mohlo byť zrušenie namietaného rozhodcovského rozsudku, ktorý je zároveň exekučným titulom a ktorým mal byť priznaný nedôvodný a neprimeraný nárok z uzavretej zmluvy.

18. Z posúdenia ústavnej sťažnosti sú zjavné odpovede na otázky okresného súdu k hraniciam prieskumu exekučného titulu z pohľadu aplikácie noriem Exekučného poriadku v osobitnej situácii sťažovateľky. Nie je však dôvod na to, aby boli formulované odpovede na otázky v súvislosti so skúmaním platobných rozkazov v exekučnom konaní, ktoré neboli predmetom nielen namietaného uznesenia, ale ani námietok sťažovateľky.

V.

19. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2021 je 181,17 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 181,17 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 10,87 eur) predstavuje 384,08 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2022

Peter Straka
predseda senátu